

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY
WSI OWIESNO**

2. Czas powstania

XIII/XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

OWIESNO

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: DOLNOŚLĄSKIE

powiat: DZIERŻONIOWSKI

gmina: DZIERŻONIÓW

6. Współrzędne geograficzne

50°39'14"N 16°41'28"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Ovesuvo (1260 r.), Haberdorff (1293 r.), Habendorff (1667 r.), Habendorff (do 1945 r.), Owiesno (1946 r.).

HISTORIA:

Owiesno wzmiankowane jest w źródłach historycznych w 1260 r. i jest miejscowością założoną na prawie niemieckim. Przypuszczalnie już wcześniej istniała tu osada, założona przez templariuszy, lecz te informacje nie dokładnie potwierdzone. W XIV w. Owiesno znajdowało się w posiadaniu kilku rodzin rycerskich, w tym rodziny von Reichenbach, von Ptereswalde i von Pogerell. Na przełomie XIV i XV w. wzniesiono tu zamek obronny. Na początku XVI w. Owiesno stało się własnością rodziny von Bock. W 1581 r. właścicielem Owiesna był Friedrich von Bock, z polecenia którego wzniesiono w miejscowości kościół. Po śmierci Friedricha w 1591 r., Owiesno odziedziczył jego syn – również Friedrich, który był właścicielem wsi do 1612 r. W 1621 r. jako właściciel występuje jego brat – Sigmund von Bock, kolejno zaś aż do 1654 r. Hedwig von Bock. W następnych latach majątek przeszedł w posiadanie rodziny von Heide i pozostawał w jej władaniu jeszcze w 1785 r. Wówczas też w Owiesnie istniał kościół wraz z plebanią i szkołą oraz funkcjonowały cztery młyny wodne. Wieś zamieszkiwało 589 osób, w tym 14 kmieci, 59 zagrodników i 25 chatupników. W 1797 r. Owiesno przeszło w posiadanie rodziny von Seidlitz, której przedstawiciele byli właścicielami miejscowego zamku i majątku do zakończenia II wojny światowej. W 1830 r. w Owiesnie wzmiankuje się 151 domów, cztery folwarki, wzniesioną w 1819 r. szkołę ewangelicką, 5 młynów wodnych oraz 2 wiatraki. Wieś zamieszkiwało wówczas 1059 osób, w tym 135 katolików, którzy to w zdecydowanej większości zajmowali się tkactwem chatupniczym. W 1845 r. w Owiesnie wymienia się istnienie 169 domostw. Zachowana do dziś zabudowa mieszkalno-gospodarcza miejscowości wykształciła się w II połowie XIX i na początku XX w., co wiązało się przede wszystkim z uwłaszczeniem chłopów. Na terenie wsi zachowały się (oprócz folwarku zamkowego), jeszcze dwa mniejsze – dawny folwark doliny i środkowy. Owiesno posiada dobrze czytelny układ ruralistyczny wsi w typie wsi tańcuchowej.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr. 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

12 czerwca 2023 r.

mgr Jędrzej Musiał

1. Miejscowość	OWIESNO	5. Nazwa zabudku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	DZIERŻONIÓW	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI OWIESNO	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki;
- brak działań związanych z zachowaniem elementów i układu zamkowo-parkowego z folwarkiem.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza elementów dawnego parku zamkowego;
- zachowanie jako dominanty w krajobrazie architektonicznym wsi bryły i wieży kościoła Świętej Trójcy;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 21, N—Ż, *Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie, Przedgórze Paczkowskie*, red. M. Staffa, Wrocław 2008.
- Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- *Messstischblatt Gnadenfrei 3135 [Neue Nr 5366]*, 1926 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

12 czerwiec 2023 r.

mgr Jędrzej Musiał

